

DE NATIONALE BANK

haar lokale geschiedenis
[1851-2018]

haar Luikse bijbank

Colofon

Deze brochure ontstond naar aanleiding van het beëindigen van het lokale netwerk van de Nationale Bank van België – en in het bijzonder de sluiting van de bijbank Luik.

De teksten werden geschreven door de Nationale Bank van België, met als uitzondering 'De bijbank van de Nationale Bank van België in Luik. [...]', een tekst van Aloys Beguin, architect en professor aan de faculteit architectuur van ULiège.

De beelden zonder auteursrecht werden verschaft door de archieven van de Nationale Bank van België. De coverfoto, alsook de foto's op pagina 4, 7, 14-15, 16, 18, 20, 22-23, en 30 werden gerealiseerd door Jean-Michel Sarlet in het kader van een fotografische missie gefinancierd door de Nationale Bank. De faculteit architectuur van ULiège leverde de afbeeldingen voor pagina 24, 28 en 29.

Lay-out en druk: Nationale Bank van België.

DE NATIONALE BANK

en haar lokale geschiedenis (1851-2018)

© Jean-Michel Sarlet

De Nationale Bank werd in 1850 opgericht en beschikte vanaf het daaropvolgende jaar over een net van een dertigtal lokale vestigingen. Op het hoogtepunt, in het interbellum, zou dit net 43 vestigingen tellen. Deze hadden natuurlijk wisselende opdrachten die aansloten op de taken van de Bank, de hervormingen in de financiële sector en de ontwikkeling van nieuwe technieken voor communicatie en informatieverwerking.

Deze bijbanken en agentschappen, die oorspronkelijk grotendeels onafhankelijk waren, werden geleidelijk in de structuur van het hoofdbestuur ingepast. Tot eind 2018, wanneer de laatste twee lokale vestigingen van de Nationale Bank in Kortrijk en in Luik worden gesloten, is het altijd de bedoeling dat het vestigingennet een onderdeel vormt van het plaatselijke economische weefsel en er de centrale bank zo goed mogelijk vertegenwoordigt.

De voorgeschiedenis

Op het ogenblik dat België onafhankelijk wordt, zijn er op het Belgische grondgebied verschillende valuta's in omloop: de Franse frank, de Nederlandse gulden, en muntstukken uit Oostenrijk en het prinsbisdom Luik. De Belgische frank wordt in 1832 ingevoerd en gedefinieerd door zijn gewicht in zilver. Het bankwezen staat dan nog in de kinderschoenen. De enige grote bank, de in 1822 door orangisten opgerichte Generale Maatschappij, blijft bankbiljetten uitgeven en wordt

kassier van de Belgische Staat. Ze krijgt bovendien de opdracht een net van agentschappen en discontokantoren op te zetten. De in 1835 opgerichte Banque de Belgique en enkele lokale banken geven ook bankbiljetten uit.

In 1838 en 1848 wijzen ernstige economische crisissen op de kwetsbaarheid van een financieel stelsel dat, daarenboven, onvoldoende de economie ondersteunt. De minister van Financiën, de Luikenaar Frère-Orban, stelt dan hervormingen voor waaronder de creatie van een centrale bank en een disconto-instituut, de eenmaking van de geldomloop en de oprichting van overheidsinstellingen om de kredietverlening aan de economische subjecten en de particulieren te waarborgen. De Nationale Bank ('van België' vanaf 1900), die werd opgericht bij een wet van 1850, moet zorgen voor de geldcirculatie, de grenzen van de banksector verleggen door de toegang tot handelskrediet te verbeteren, de wisselkoersreserves beheren en de rol van Rijkskassier vervullen.

© Jean-Michel Sarlet

Een net ten dienste van de gemeenschap

De Nationale Bank kreeg onder andere als opdracht in elk van de 52 gerechtelijke arrondissementen een agentschap te openen waar de dienst van Rijkskassier zou worden verleend. In de praktijk opent de Bank 24 agentschappen in 1851, waarvan er 17 werden opgenomen in de Generale Maatschappij. De overige worden doorgaans ondergebracht in gebouwen die toebehoren aan de vestigingschef, behalve in Antwerpen, waar de Bank van meet af aan een bijbank bouwt. De instelling dient daarenboven in elke provinciehoofdplaats een discountkantoor te openen om goedkoop kortetermijnkrediet te verstrekken. Omdat de Generale Maatschappij die weinig rendabel geachte activiteit overal had stopgezet, behalve in Brussel en Antwerpen, moeten die kantoren ex nihilo worden gecreëerd. Ze worden opgericht in de vorm van feitelijke verenigingen van lokale notabelen en industriëlen die hoofdelijk aansprakelijk zijn, wat de Bank in staat stelt zich in het plaatselijke economische en financiële weefsel te integreren. Dit zou een van de voornaamste kenmerken van haar vestigingennet blijven, met het streven de gemeenschap een dienst te verlenen die de private sector niet kan of niet wil verstrekken.

De eerste agenten zijn plaatselijke notabelen met een zekere ervaring,

zoals de heer J. Lint, de eerste agent te Leuven, ambtenaar bij de administratie van Financiën onder Napoleon, nadien kaderlid bij de Generale Maatschappij onder Willem I... Dat profiel van een vestigingschef die organisatie- en beheerstantent, goede contactuele eigenschappen en diplomatie combineert met een ruime economische en financiële cultuur, wordt gedurende de hele levensduur van het net aangehouden. De bedrijfs-cultuur in de vestigingen zou worden gekenmerkt door polyvalentie en dienstvaardigheid jegens het publiek.

Hoewel de vestigingschefs, in het kader van hun functie van Rijkskassier, kunnen worden beschouwd als ambtenaren, bieden hun andere verantwoordelijkheden hun een zeer ruime autonomie, die beter afgebakend raakt naarmate ze meer in de structuur van de Bank worden opgenomen. Aanvankelijk ressorteren de agenten rechtstreeks onder de gouverneur en blijft het optreden van de hoofdzetel beperkt tot controletaken. Pas in 1973 wordt het departement Bijbanken en agentschappen opgericht, met als opdracht de vestigingen te beheren en de activiteiten ervan te controleren. Die integratie zou worden versterkt door de fusie van dat departement met de Hoofdkas.

*Het agentschap van de Nationale Bank in Leuven,
een neogotisch meesterwerk.*

De geldomloop regelen

Als emittent van bankbiljetten moet een centrale bank voldoen aan de vraag naar chartaal geld, met name van de banken. Ze moet ook de gedeponeerde bankbiljetten tellen en sorteren, om eventuele nagemaakte en versleten biljetten aan de omloop te onttrekken, en aldus de kwaliteit van de geldcirculatie garanderen. Een vestigingennet is onontbeerlijk om overal biljetten te kunnen verstrekken aan de banken en de Post. Particulieren kunnen ook muntstukken en bankbiljetten omwisselen in andere coupures, de terugbetaling vragen van biljetten die geen wettig betaalmiddel meer zijn of beschadigde biljetten indienen. Tot de ontwikkeling van krachtige machines in de jaren tachtig is het sorteren van de bankbiljetten en het opsporen van vervalsingen een manueel proces.

In de jaren zeventig nopen de uitbreiding van het wegnen en

de geleidelijke reorganisatie van de banken, die hun deponeringen en opvragingen centraliseren in de belangrijkste vestigingen van de Nationale Bank, deze laatste ertoe haar kleinste agentschappen te sluiten. Doordat bankdiensten algemeen toegankelijk waren geworden en de disconto-activiteiten waren beëindigd, slinkt het net tussen 1970 en 1984 van 43 tot 23 vestigingen. In het daaropvolgende decennium vertrouwen de bankiers de verwerking van bankbiljetten en muntstukken geleidelijk toe aan de geldtransporteurs. Om voldoende toezicht te bewaren op de kwaliteit van de bankbiljetten in omloop en tegelijkertijd de banken de gelegenheid te bieden de activiteit van hun hoofdkassen te verminderen, stelt de Bank hen een getarifeerde 'retail'-dienst voor. Tot 2016, het jaar waarin de dienstverlening wordt overgenomen door de private sector, stellen de agentschappen van de Nationale Bank

en haar Hoofdkas aldus colli samen voor de bankkantoren en ontvangen ze rechtstreeks hun deponeringen.

De bijbanken en agentschappen, waarvan het aantal terugliep tot een twaalfstal aan het begin van het nieuwe millennium, spelen een belangrijke rol in de overgang van de Belgische frank op de chartale euro, op 1 januari 2002. Vanaf de levering van de eerste eurobankbiljetten eind 1999 tot de snelle terugkeer van Belgische franken begin 2002, houdt het personeel van de vestigingen zich evenzeer bezig met de omwisseling van muntstukken en biljetten als met het verschaffen van informatie aan het publiek. Sindsdien werden aanhoudend opleidingsinspanningen geleverd om handelaars en andere professionele gebruikers de echtheid van bankbiljetten te leren nagaan. Die overgang op de euro klinkt echter als een zwanenzang. Na die piek in de

bedrijvigheid worden verscheidene vestigingen gesloten.

Na 2010 blijven er nog vijf vestigingen over. De Bank overweegt dan om haar infrastructuur te delen met de geldtransporteurs. In dat scenario zouden de transporteurs de voorbereiding van de bevoorrading van de bankkantoren voor hun rekening hebben genomen, terwijl de Bank enkel nog de bankbiljetten zou sorteren volgens de in de centrale banken geldende normen. Het plan wordt afgewezen door de Belgische Mededingingsautoriteit.

De ontwikkeling van de recycling van bankbiljetten door cashrecycling-machines en de centralisatie van de verwerkingsactiviteiten door de private bedrijven, ten slotte, verlagen drastisch het aantal transacties aan de loketten van de vestigingen. Het uur van de sluiting is bijna aangebroken.

De Nationale Bank van België ... in Luxemburg

De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie werd in 1921 en oorspronkelijk voor een duur van 50 jaar gecreëerd. De pariteit van 1 op 1 tussen de Luxemburgse en de Belgische frank werd vastgelegd in 1929. Bijgevolg werd in het Groothertogdom krachtens een overeenkomst van 1935 een bijbank van de Nationale Bank geopend, waarbij de Belgische bankbiljetten en muntstukken werden erkend als wettig betaalmiddel in Luxemburg. De beheerder van de bijbank vervult er dus een bijzondere rol, aangezien hij naast zijn traditionele functies de Bank vertegenwoordigde bij de Luxemburgse autoriteiten en banken.

De Nationale Bank voldeed aan 95% van de geldbehoeften in het Groothertogdom. De bankbiljetten die werden uitgegeven door de regering (vervolgens door het Institut Monétaire) en door de Banque Internationale à Luxembourg, vulden de behoeften aan.

Het ontstaan van de euro en van het Europees Stelsel van Centrale Banken maakte een einde aan die bijzondere situatie: in 1998 werd het gebouw van de bijbank van de Nationale Bank van België in Luxemburg overgenomen door de prille Banque centrale du Luxembourg.

De kredietverlening vergemakkelijken: het disconto en zijn kantoren

Het streven van minister Frère-Orban om handelskrediet binnen het bereik van ondernemingen en handelaars te brengen door aan de belangrijkste agentschappen van de Bank **discontokantoren** te koppelen, wordt snel uitgevoerd. Dankzij die formule kan de Bank, die de door de kantoren gediscoteerde effecten herdisconteert, haar werkterrein snel uitbreiden. De eerste kantoren – Luik, Gent, Charleroi en Bergen – gaan open vanaf 1851, binnen het decennium gevolgd door eenentwintig andere, en daarna nog door elf na 1865. Antwerpen [tot in 1952] bezit, evenmin als Brussel, een kantoor, maar beschikt over een discontocomité dat in een verschillend kader werkt. Door een verandering van het juridische statuut van de kantoren in 1872 wordt de rol van de agenten van de Bank echter beperkt tot die van waarnemers.

H.J.W. Frère-Orban, oprichter van de Nationale Bank (1850).

Diensten aan de Staat, de particulieren en de economische subjecten

Vanaf haar oprichting wordt de Bank aangesteld als **Rijkskassier**. In Brussel wordt die opdracht door de Koning toe vertrouwd aan de gouverneur van de Bank, en elders aan de vestigingschefs. Ze bestaat erin de ontvangsten en uitgaven van de Staat te centraliseren op de rekening die op naam van de Schatkist is geopend, en er de transacties op te boeken die de Bank voor rekening van de Staat uitvoert, zoals de uitgifte, de rentebetaling en de aflossing van staatsleningen of de inning van belastingen, met inbegrip van bepaalde lokale belastingen, ...

In 1978 vertrouwt de wetgever de Bank het beheer toe van een **Balanscentrale** die bedoeld is om de openbaarmaking en raadpleging van de jaarrekeningen te vergemakkelijken, een taak die voorheen werd vervuld door de griffies van de lokale rechtbanken van koophandel. Na een kwaliteitscontrole werden de – aanvankelijk op papier – bij de Balanscentrale ingediende documenten destijds gemicrofilm en bezorgd aan de agentschappen, die er op aanvraag en tegen betaling kopieën van verstrekten. De neerlegging werd vervolgens geautomatiseerd, met de indiening van jaarrekeningen op diskettes en daarna via het Internet.

Vanaf 1985 openen de agentschappen tevens een loket ten behoeve van de

Centrale voor kredieten aan particulieren. Iedereen kan er de op zijn naam geregistreerde gegevens raadplegen.

Sinds 1954 houdt de Nationale Bank bij een panel van bedrijfsleiders een maandelijks enquête over hun beoordeling van de economische situatie – de **conjunctuurenquêtes**; ze verricht ook andere enquêtes bij de ondernemingen. De vestigingen van de Nationale Bank hielpen een regionaal netwerk handhaven, wat een goede representativiteit van dat staal waarborgt.

Daarnaast namen de bijbanken van Antwerpen en vervolgens Luik het initiatief **economische studies** op te stellen over hun respectieve haven; deze werden overgenomen door de hoofdzetel, die het onderzoek uitbreidde tot de luchthavens en de logistiek.

De regionale vertegenwoordigers van de Nationale Bank handelden aldus van oudsher als **ambassadeurs van de instelling** bij de productieve krachten van hun gewest, door onder meer toe te treden tot de Kamers van Koophandel en Nijverheid, tot beroepsverenigingen, serviceclubs, ... Ze organiseren informatievergaderingen en opleidingen [echtheidskenmerken van de bankbiljetten, Intrastat, Regionale rekeningen, ...] en nemen deel aan beurzen. De agenten zijn bovendien pioniers van de grensoverschrijdende contacten omdat ze regelmatig hun Duitse,

Franse, Luxemburgse of Nederlandse collega's ontmoeten.

De vestigingen hebben lang het secretariaat waargenomen van het Belgisch Financieel Forum, dat in het hele land aanwezig is via zijn 15 regionale comités; dit forum is een platform voor onderzoek over financiële en economische vraagstukken en een ontmoetingsplaats waar de lokale deelnemers aan het economisch verkeer rechtstreeks contacten kunnen leggen. Op de jaarlijkse toelichting van het Verslag van de Nationale Bank kan de directie van de Bank haar analyses en aanbevelingen ruimer verspreiden. In ruil voor die aanwezigheid op het terrein

beschikt ze over een diepgaande kennis van de economische realiteit en kan ze bepaalde ontwikkelingen onderscheiden vóór ze zelfs in cijfergegevens tot uiting komen.

In dienst van de financiële sector

De oprichting van de ASLK in 1865, en later die van de overige openbare kredietinstellingen, past in de hervorming die de minister van Financiën in 1850 op gang had gebracht. De Bank heeft de dienst van die instellingen waargenomen tot ze, in de jaren zestig en zeventig, een meer algemene rol gingen vervullen

en hun eigen net begonnen op te bouwen. De loketten van de Bank aanvaardden de deponeringen en opvragingen voor hun rekening.

Met de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (NMKN), die in 1919 werd opgericht om het industrieel krediet op middellange en lange termijn te waarborgen, zijn de banden veel nauwer: het kapitaal van die instelling is aanvankelijk afkomstig van de reserves van de Bank, alvorens het wordt verruimd tot middelen van particuliere banken. Tot in 1927 was ze ondergebracht in de Bank en haar vestigingen, die nog zeer lang aan de loketten van de Bank transacties voor haar rekening uitvoerden.

De verrekenkamers, die van essentieel belang zijn voor de werking van de interbancaire betalingen, kwamen bij ons tot stand vanaf 1872, om de deelnemers in staat te stellen hun saldi onderling te vereffenen en eventueel van elkaar de bedragen te lenen die ze aan het einde van de dag nodig hebben. Ze zijn, in Brussel en in de vestigingen, de spil van de transacties tussen banken. Aan het einde van de dag worden de verschillende saldi gecentraliseerd in Brussel. De automatisering van de transacties en het wegvallen van de eurocheque in de late jaren negentig maken een einde aan de verrekeningsactiviteiten in de provincie.

© Jean-Michel Sarlet

© Jean-Michel Sarlet

Pijlers in de toekomst

De lang onmisbaar geachte bijbanken, agentschappen en representatiekantoren en hun personeel hebben hun zeer uiteenlopende opdrachten vervuld door zich aan een voortdurend veranderende omgeving aan te passen. De laatste twee vestigingen – Luik en Kortrijk – sluiten eind 2018 de deuren, wat het eindpunt vormt van een belangrijke periode in de geschiedenis van de centrale bank.

De laatste essentiële taken van het net inzake bankbiljetten en muntstukken, representatie van de Bank, kennis van de economische omgeving, economische en financiële ontmoe-

tingen of opleiding zullen voortaan vanuit Brussel worden vervuld, met hetzelfde streven om de burgers en de economische subjecten te dienen. De Bank is met name van plan haar lokale economische contacten te onderhouden, de regionale studies voort te zetten en overal waar dat nodig blijkt opleidingen aan te bieden. Het Financieel Forum – dat de Bank samen met Febelfin, de FSMA en Assuralia ondersteunt – wordt voortaan, met zijn zowat honderd conferenties per jaar, beheerd door een in de hoofdzetel gevestigd team; het toont zich een belangrijke pijler van haar communicatie in het hele land.

DE BIJBANK VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË IN LUIK

Terugblik en vooruitblik op een opmerkelijk project van
het bureau voor architectuur en stedenbouw EGAU

© Jean-Michel Sarlet

Een wandtapijt van Marie-Jo Lafontaine en een reliëf van Willy Helleweegen – kunstwerken van de hedendaagse kunstcollectie van de Nationale Bank – verrijken de inkomhal van het agentschap Luik.

De gebouwen van de eerste lokale vestigingen van de Nationale Bank, die overgenomen werden van de Société générale of die aan de agent toebehoorden, waren zeer dispaaraat van aard. Sommige waren getuigen van geschiedenis, zoals het Château Puissant de Charleroi, waar Napoleon en Blücher hetzelfde jaar verbleven en Leopold I in 1832, terwijl andere gewone burgerwoningen waren.

In de tweede helft van de negentiende eeuw trok de Nationale Bank voor haar netwerk nieuwe en soms prestigieuze gebouwen op. Het meest bekende was dat voor de Antwerpse vestiging, waarvoor de architect Hendrik Beyaert tekende. Het agentschap van Leuven droeg dan weer bij aan de restauratie van de gotische geest van de stad na de vernielingen van de Eerste Wereldoorlog. De gevel weerspiegelt die van een gebouw uit de vijftiende eeuw dat beschouwd werd als een architecturaal pareltje, maar in het midden van de negentiende eeuw afgebroken werd. De Bank kwam tegemoet aan het voorstel van de stad om de esthetische schoonheid van de stadskern van weleer te doen herleven. De wens van

strikte getrouwheid aan het verleden bracht de architect ertoe beelden te voorzien voor de in de gevel geplande nissen. De beeldhouwer die de opdracht kreeg stelde voor dat sommige van die beelden de leden van het Directiecomité zouden voorstellen en zo geschiede!

In de tweede helft van de twintigste eeuw werden de gebouwen functioneler, veiliger en comfortabeler voor het personeel en de agent die er woonde. Dat was zo voor de twee laatste vestigingen, die in 2018 dichtgaan, Luik en Kortrijk. De Nationale Bank was sinds 1 januari 1851 in de Vurige Stede aanwezig en in 1873 vestigde ze zich op de hoek van de rue Hazinelle en de boulevard d'Avroy.

De architectuur van de vestiging van Kortrijk, gelegen aan de rand van de stad, werd ingegeven door vereisten inzake veiligheid en efficiëntie. De operaties inzake ontvangst, versturen en verwerking van de waarden vonden plaats op het gelijkvloers. De conceptie was erop gericht de bewegingen zo beperkt mogelijk te houden.

In Luik een stadsgebouw

De bijbank van de Nationale Bank in Luik, die tussen 1963 en 1968 door de architecten van de Luikse groep EGAU opgetrokken werd op de hoek van de rue Hazinelle en de place Saint-Pau, is sterk doordrongen van de stedelijke context.

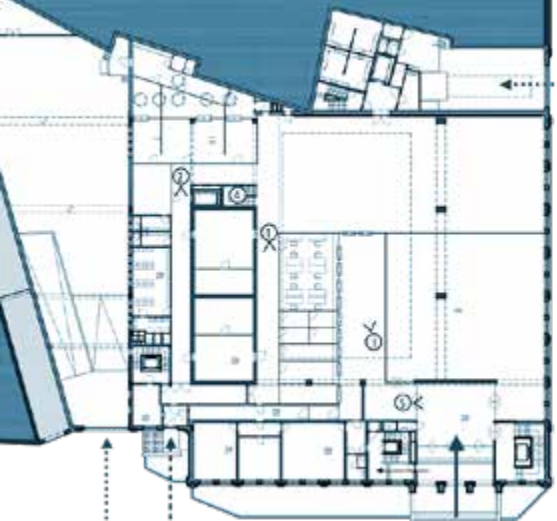
Er werd gezorgd voor frontaliteit en een bescheiden schaal in vergelijking met het met bomen omringde plein, tegenover de twee beduidend hogere zijkanten, waardoor bovendien een zorgvuldige aansluiting op het pittoreske karakter van de kleine rue St-Remy werd bereikt.

De afmetingen van het gebouw liggen in de lijn van het gebruikelijke stijlregister van de traditionele stad, met een opeenvolging van travees, een onderstreepte daklijst en een terugspringende attiekverdieping, alles onder een zadeldak. De sobere materiële uitvoering van het gebouw past in het kleurengamma van de stad.

© Jean-Michel Sarlet

De gevels van het gebouw van de Nationale Bank in Luik zijn opgetrokken in een esthetisch gezien neoclassicistische stijl

Plan van de benedenverdieping van het agentschap

Een gebouw rond een atrium

Fundamenteel werd bij het project uitgegaan van de klassieke vorm van een gebouw met binnenplaats. Het atrium, waarin op een oppervlakte van 600 m² loketten en landschapskantoren werden ondergebracht, werd overdekt met een lichtkoepel van 400 m² op een hoogte van 8 meter en is het opvallendste element.

Daarom kwamen drie strikt orthogonale vleugels. De vierde kwam er na een uitbreiding in 1988 die sterk begrensd werd door de wijze waarop het terrein werd ingedeeld, als gevolg van het verloop van de technische behoeften (beveiliging van de zones voor het transport van geldmiddelen, gemechaniseerde boekingswijze, enz.).

Dat in het licht badend atrium, waarvan de bodemen de lambrisering weelderig werden afgewerkt in wit, grijs en zwart marmer, straalt de kwaliteitsvolle sfeer van het gehele gebouw uit. Van bij de toegang via de trap en de portiek van de place St-Paul, glijdt de blik van de bezoeker over een scherm van grijs

marmer die hem naar het atrium en het magnetische licht brengt.

Het ontwerp van de vleugels van het gebouw is zeer eenvoudig: polyvalente vierhoekige volumetrie, vloer van tegels met betonnaden van gevel tot gevel zonder steunpunt ertussen. De totale compositie is gebaseerd op een modulair raster van 2,40 m op 2,40 m. Die methodische aanpak wordt verstoord door de hiërarchische organisatie van het agentschap die geleid heeft tot de vermeerdering van de verticale circulatie (trappenhuisen en liften). Bovendien hebben de noodzaak om de beveiligde zones af te scheiden en de talrijke functionele verbouwingen het oorspronkelijk plan tot een labyrint gemaakt; het zit boordevol wanden, sassen en microherschikkingen.

Nog erger is dat het grote glazen dak in 1997 om veiligheidsredenen gesloten werd, waardoor de originele kwaliteiten van de architecturale ruimte verloren gingen.

Het atrium in aanbouw

Structuur van de façade in aanbouw

Een opmerkelijke architecturale stijl

In vergelijking met de andere hedendaagse projecten van de groep EGAU, is de architecturale stijl van het gebouw verwarrend: het sportcentrum van het seminarie, het stadhuis van Ougrée (1966) of de 'cité' van Droixhe (1954-1979) belichamen een duidelijk modernistische stijl, terwijl de gevels van de Nationale Bank opgetrokken zijn in een esthetisch gezien neo-classicistische stijl waarvan het traditioneel lijstwerkpatroon een gebouw met een geraamte in gewapend beton verhult.

De architect Jules Mozin (architect van de groep EGAU) spreekt zijn spijt over die dichotomie uit in een interview gepubliceerd in het eerste nummer van het Luikse tijdschrift 'architecture et vie' in april 1983: '*... Nous avons remporté le concours avec un projet dont les façades étaient conçues en résille d'acier inoxydable. Et puis, pour d'obscures raisons on nous a fait étudier plusieurs nouveaux projets pour aboutir à cette construction aux façades Louis XVI édulcoré alors que pour les aménagements intérieurs on nous laissait «carte blanche». C'est parfois étrange les décisions d'un conseil d'administration. [...]*'

De retoriek van het project weerspiegelt die latente ambiguïteit tussen de verwachtingen van de moderniteit en enig teruggrijpen naar een classicistische stijl. Achteraf gezien moet worden

opgemerkt dat die getemperdheid niettemin een gebouw heeft voortgebracht dat een soort taalnormaliteit uitstraalt, een monumentaliteit zonder arrogantie en een vermogen tot integratie in de omgevende structuur.

In de naoorlogse projecten laat de architecturale politiek van de Nationale Bank zich leiden door het model van de hoofdzetel in Brussel. (1957, architect Marcel Van Goethem).

De gekozen architectuur is weliswaar van een klassieke en monumentale moderniteit die uiting geeft aan soliditeit en stabiliteit (van de instelling), maar eveneens ingegeven wordt door de functionalistische doelstelling van een nieuwe bankergonomie in een samenleving die volop economische groei vertoont. De bijbank van Luik is in die geest gebouwd, een soort 'ladestructuur' in vergelijking met het vroegere agentschap dat gevestigd was in een herenhuis op de boulevard d'Avroy. Van de vleugel langs de rue Hazinelle, worden in het project de ondergrondse kluisen behouden, maar de nieuwe vestiging wordt gericht naar de place St-Paul. Het biedt verscheidene troeven: grotere zichtbaarheid, bovengrondse oppervlakte van 5000 m², gemakkelijke toegankelijkheid vlak bij de place de la Cathédrale en de Pont d'Avroy, grote gebruiksflexibiliteit.

Het 'atelier XXe/reconversion'

Het atelier voor architectuurprojecten 'XXe/reconversion' van de faculteit architectuur van de Universit  de Liège bestudeert gebouwen uit de moderne tijd en gaat de herbestemmingsmogelijkheden ervan na: het vrijkomen van het gebouw aan de place St-Paul als gevolg van de stopzetting van de bankactiviteiten wekte belangstelling met betrekking tot de toekomst ervan.

Uit de monografische studie blijken de buitengewone stedenbouwkundige en architecturale kwaliteiten, alsook de mogelijkheden tot bestemmingswijziging ervan ten overvloede.

Met een twintigtal studenten van de masterclass tijdens het academie jaar 2017-2018 ontwikkelde veelzijdige projecten tonen aan dat het gebouw zou kunnen dienen voor ...

- een studentenhuus voor een honderdtal studentenkamers, een gemeenschapsruimte, een ruimte om in te werken, voor diensten en voor ontspanning;
- een geheel van veelzijdige woningen rond een centrale tuin in het hart van de stad;
- een co-working- en ontvangstpool voor startups;
- een kweekschool voor de creatieve sector met een centrale tentoonstellingsruimte voor design;
- een medialab met diverse ruimten voor informatie, onderwijs en werk op een op technisch, artistiek of economisch gebied ontlukend domein;
- een verrassend school circus, waarbij intens gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden inzake typologie van het gebouw;

- een stichting voor hedendaagse kunst, waarbij de collecties van de Bank zelf tot hun recht komen.

In alle projecten wordt gemikt op de heraanleg van de circulatiewegen tussen de diverse verdiepingen, de reovering van het centrale atrium, soms tot een particuliere of openbare tuin, de herbestemming van de tot overdekte garage omgebouwde laterale strook van de binnenplaats en van de primaire structuur van het gebouw die al te veel scheidingswanden omvat.

Verscheidene projecten wonden het belang van de stadssituatie aan en de configuratie van het plan van een gebouw rond een binnenplaats om het gelijkvloers open te stellen voor programma's van algemeen belang: café, kinderopvang, werkruimten voor

studenten, tentoonstellingsruimtes, communicatieruimte samen met de place Saint-Paul.

De analyses en de verkennende projecten pleiten voor een synergistische bezinning die nieuwe eigenaars, architecten en de overheid zou kunnen aantrekken rond een gedurfde en open herbestemming die de start zou kunnen zijn van een stadsproject tot opwaardering van de place St-Paul.

Die aanpak ligt eveneens in de lijn van een aan de gang zijnde poging tot bewustmaking door de groep EGAU die, samen met de groep L' querre, van doorslaggevend belang is geweest bij het modern Luiks architectuurpanorama en die nochtans systematisch onder druk staat wegens te weinig echte bewustheid en culturele overtuiging.

